

สถานการณ์บ้านเมือง

บทบาทของนักวิชาการในฐานะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี

ผู้ดำเนินรายการ สุรพร เสียนสลาย

ผู้ร่วมรายการ รศ.ดร. ทินพันธุ์ นาคะตะ

คุณสุรพร

สวัสดีครับ รายการรอบสถาบันได้กลับมาพบกับท่านผู้ฟังในเช้าวันนี้ อีกครั้งหนึ่ง วันนี้รายการรอบสถาบันมีหัวข้อที่น่าสนใจ กล่าวคือเรื่อง บทบาทของนักวิชาการในฐานะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี เนื่องจากได้มี คณะจารย์จากนิคัทหลายท่านได้เข้าไปดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในรัฐบาลชุดปัจจุบัน ซึ่งในวันนี้ผมได้เชิญ รศ.ดร. ทินพันธุ์ นาคะตะ อดีตคณบดีคณะรัฐประศาสนศาสตร์ ซึ่งท่านได้ดำรงตำแหน่งที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีในรัฐบาลปัจจุบันด้วย สวัสดีครับ อาจารย์

รศ.ดร. ทินพันธุ์

สวัสดีครับ คุณสุรพร

คุณสุรพร

รศ.ดร. ทินพันธุ์ นาคะตะ ปัจจุบันท่านเป็นประธานที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีฝ่ายการเมือง การบริหารและการต่างประเทศ ในขณะที่เดียวกันท่านก็เป็นเลขานุการของคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีทั้งคณะด้วย ผมจึงคิดว่าท่านคงจะให้ความรู้เกี่ยวกับคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีทั้งคณะด้วย คิดว่าท่านคงจะให้ความรู้เกี่ยวกับคณะที่ปรึกษาชุดนี้ได้เป็นอย่างดี คำถามแรกที่ยากจะเรียนถามอาจารย์เกี่ยวกับบทบาทของนักวิชาการที่เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี อาจารย์คิดว่าควรจะมีบทบาทอย่างไรครับ

ประการที่ 1 นักวิชาการสามารถที่จะนำเอาความรู้ในศาสตร์แต่ละสาขามาผนวกเข้ากับการตัดสินใจหรือการกำหนดนโยบายแก้ปัญหาของประเทศได้อย่างแท้จริง เพราะฉะนั้นจึงจะมีสิ่งที่เกี่ยวข้องกันอยู่ 3 อย่างคือ ความรู้ในทางวิชาการ ความรู้ในการทำการศึกษ และวิจัย และการนำปัญหาที่มีอยู่จริงของประเทศมาศึกษา ซึ่งนักวิชาการจะต้องทำให้ได้ ความรู้ในทางวิชาการ ความรู้ทางด้านทฤษฎีของศาสตร์แต่ละสาขาจะช่วยทำให้เราเข้าใจปัญหาหรือปรากฏการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นหรือจะเกิดขึ้นได้ ความรู้ในการวิจัยจะช่วยให้สามารถรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลหรือประสบการณ์ต่างๆ ที่เป็นอยู่ในเมืองไทยได้อันนี้ขาดเลยประสบการณ์ที่เราไม่ได้คลุกคลีอยู่กับสิ่งดังกล่าวมาตลอด เพราะส่วนใหญ่เราจะอยู่ในมหาวิทยาลัย ประการที่ 3 ปัญหาของประเทศที่มีอยู่จริงจะช่วยให้เราสามารถดึงเอาความรู้หรือทฤษฎีที่มีอยู่ในตำราที่ตรงประเด็นออกมาให้ได้ นี่เป็นบทบาทเป็นหน้าที่ของนักวิชาการที่จะต้องเอา 3 สิ่งนี้มาคลุกเคล้ากัน คือนำความรู้ นำวิธีการวิจัย และนำปัญหาที่เป็นอยู่จริงในสังคมมาผสมกันให้ได้ จะเห็นว่า การแก้ปัญหาในสภาพที่เป็นอยู่ในประเทศไทยหรือในประเทศใดๆ โดยเฉพาะนั้นจะไม่เหมือนกับการแก้ปัญหาทางสังคมที่ใช้กันอยู่ในประเทศอื่น ๆ นั่นคือบทบาทประการแรกของนักวิชาการในทางหลักการ

ประการที่ 2 นักวิชาการที่เข้าไปเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีนั้นจะต้องทำหน้าที่ในการศึกษาค้นคว้าวิจัยและให้คำแนะนำปรึกษาหรือข้อเสนอแนะแก่นายกรัฐมนตรี โดยพยายามหาทางเลือกหลายๆ ทางพร้อมข้อดีข้อเสียให้ท่าน ส่วนท่านจะตัดสินใจอย่างไรก็เป็นเรื่องของท่าน เป็นความรับผิดชอบของท่านโดยตรง

ประการที่ 3 จะเห็นว่านักวิชาการมีบทบาทหรือมีหน้าที่เป็นเพียงฝ่ายอำนวยความสะดวกเท่านั้น ไม่ใช่เป็นสายงานหลักซึ่งจะต้องรับผิดชอบ

ในการตัดสินใจ เมื่อเป็นเช่นนั้นแล้วนักวิชาการในฐานะที่ปรึกษา จึงไม่มีหน้าที่เกี่ยวกับการปฏิบัติ ลงมือปลุกระดม เป็น activist หรือ กระโดดไปลงมือทำเอง อันนี้ไม่ใช่หน้าที่ของเรา เพราะเราเป็นฝ่าย อำนาจการ

ประการที่ 4 นักวิชาการที่ทำหน้าที่เป็นที่ปรึกษานั้น จะต้อง ยึดมั่นในจรรยาบรรณของนักวิชาการ ที่สำคัญยังมีอยู่ 2 ประการ ประการแรก จะต้องไม่แอบอ้างว่ามีความรู้ในสิ่งที่ตนไม่รู้หรือนอกเหนือจากความรู้ความสามารถของตนเอง สิ่งนี้เป็นอันตรายมาก เพราะ คนทั่วไปในสังคมเขาพร้อมจะรับฟังอยู่ ต้องยอมรับว่าอันนี้เป็น ปัญหาอันหนึ่งในเมืองไทย พวกเรามากทำตัวเป็นเทวดารอบรู้ทุกสิ่ง ทุกอย่าง ซึ่งเป็นไปไม่ได้ ประการที่ 2 จะต้องไม่ยึดยึดค่านิยมของ ตนเองให้แก่สังคม เพราะเหตุว่าไม่มีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ใดจะพิสูจน์ ได้ว่าระบบความเชื่อของใครจะถูกหรือผิด การยึดยึดความเชื่อของ ตนเองให้แก่สังคมนับว่าเป็นอันตราย อาจพาสังคมไปสู่ความหายนะ ได้โดยง่าย เพราะไม่รู้ของใครถูก ของใครผิด อันนี้สำคัญมาก

อยากจะสรุปรวมความว่าในทางหลักวิชาการแล้วบทบาทของ นักวิชาการในฐานะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรี มีหน้าที่ในการศึกษา ค้นคว้า วิจัย และให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรี นี่เป็นข้อสรุปทาง หลักวิชา

ประเด็นที่สาม ในทางปฏิบัติ อยากจะเรียนให้ทราบว่า ที่ ปรึกษาามีบทบาทหน้าที่อย่างไรบ้าง ซึ่งมีอยู่หลายประการด้วยกัน

ในประการที่ 1 บทบาทหลักก็คือ ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย และให้คำปรึกษาแก่นายกรัฐมนตรีตามที่จะได้มอบหมาย หรือบางครั้ง คณะรัฐมนตรีจะฝากมอบหมายมาให้ที่ปรึกษา แต่ขณะเดียวกันที่ปรึกษา

ก็สามารถที่จะริเริ่มศึกษาหรือให้คำแนะนำแก่นายกรัฐมนตรีได้ด้วย โดยไม่ต้องรอให้ท่านมอบหมายมา

เรื่องที่ทำการศึกษาค้นคว้า วิจัย นั้นจะเป็นเรื่องปัญหาสำคัญๆ ที่เผชิญประเทศอยู่ เป็นปัญหาระดับชาติ ที่ปรึกษาก็ต้องเสนอทางแก้ ปัญหาให้ เพื่อทำการตัดสินใจแก่ปัญหาหรือการกำหนดนโยบาย ดังกล่าวขึ้นมา ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นเรื่องปัญหาระยะสั้นเฉพาะหน้า หรือ ปัญหาในระยะยาว ทั้งในทางเศรษฐกิจ ในทางการเมืองหรือในทาง สังคม ถ้าเป็นเรื่องของตัวบุคคล หรือเรื่องใดก็ตามที่มีเจ้าหน้าที่ของรัฐ รับผิดชอบโดยตรงแล้ว ที่ปรึกษาพยายามจะไม่เข้าไปเกี่ยวข้องก้าวก่าย เมื่อศึกษาค้นคว้า วิจัย แล้วก็เสนอแนะไปที่นายกรัฐมนตรี

ในประการที่ 2 ที่ปรึกษาพยายามยึดมั่นในบทบาททางวิชาการ ที่ผมได้เรียนให้ทราบในตอนต้นๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพยายามยึดมั่นใน สัจธรรม ยึดมั่นในศักดิ์ศรีของตัวเอง ไม่ถูกซื้อโดยสาเหตุใดและรับ ฝืดชอบของผลประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวม

ประการที่ 3 การยึดมั่นในความเป็นกลาง ไม่มีพรรค ไม่มีพวก โดยพยายามยึดมั่นในความถูกต้องอย่างหนึ่ง ความเป็นธรรม และผล ประโยชน์ส่วนรวมของประชาชน อันนี้เป็นข้อได้เปรียบของที่ปรึกษา เพราะว่ารัฐบาลชุดปัจจุบันประกอบด้วยหลายพรรคด้วยกัน

ประการที่ 4 ในการทำงานของที่ปรึกษาถือหลักรับผิดชอบร่วมกัน ต่อนายกรัฐมนตรีโดยตรง และนายกรัฐมนตรีก็รับผิดชอบต่อ ประชาชนหรือสังคมส่วนรวมอีกทีหนึ่ง การเสนอแนะหรือการให้คำ ปรึกษานี้จะผ่านการพิจารณาของคณะทำงาน ของฝ่ายและของที่ประชุม ใหญ่ตามลำดับ ที่ปรึกษาตระหนักว่าปัญหาหนึ่งๆ นั้น ต้องมองให้

รอบคอบในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในทางเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม
นี่คือหลักและวิธีการทำงานของที่ปรึกษา

ประการที่ 5 คณะที่ปรึกษาทำงานอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้ง อั้น
เป็นกติกากันได้ตกลงกันแต่เบื้องต้น ถือหลักการอ่อนน้อมถ่อมตน
เป็นสิ่งสำคัญ ต้องให้ credit นายกรัฐมนตรีในฐานะเป็นผู้กำหนดนโยบาย
และตัดสินใจลงใจแก้ปัญหาสังคม ท่านจำเป็นต้องเป็นตัวของตัวเอง
ท่านไม่ได้เป็นหุ่นเชิดของเรา คณะที่ปรึกษาพยายามรักษาสัญญาคถา
เป็นความลับ เพราะถ้าฟุ้งไปหากนายกรัฐมนตรีก็ตามหรือคณะรัฐ-
มนตรีก็ตามเห็นด้วย จะแอบอ้างว่าเป็นความคิดของคณะที่ปรึกษา
จะเป็นการไม่เหมาะสม เพราะเหตุว่าท่านเหล่านั้นจะต้องรับผิดชอบต่อ
สังคม เพราะฉะนั้นเกียรติต้องเป็นของท่าน แต่ถ้าหากว่านายกร
รัฐมนตรีหรือคณะรัฐมนตรีไม่เห็นด้วย ถ้าฟุ้งไปก็จะเกิดความเสียหาย
เพราะแสดงให้เห็นว่าเกิดความขัดแย้งกันขึ้น การไม่ฟุ้งจึงเป็นกติกากัน
และจรรยาบรรณอย่างหนึ่งของคณะที่ปรึกษา ด้วยเหตุนี้จึงไม่มีใครรู้
ว่าคณะที่ปรึกษาทำอะไรอยู่ แบบพี่เลี้ยงนักมวย แพ้ชนะอยู่ที่นักมวย
ที่อยู่บนเวที พี่เลี้ยงก็ได้แต่เชียร์อยู่ข้างล่าง

ประการที่ 6 การเป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีทำให้มีโอกาสที่
จะเสริมสร้างความรู้และประสบการณ์ในการแก้ปัญหาของสังคมมากขึ้น
มีประโยชน์ที่จะนำข้อมูลและประสบการณ์ดังกล่าวมาสอนหนังสือ มา
ทำการวิจัย ได้ประโยชน์มากในกรณีนี้ คือได้ความรู้ ข้อเท็จจริงมากขึ้น
กว่าที่มีอยู่ในตำรา

ประการที่ 7 คณะที่ปรึกษาแบ่งงานกันทำ ได้เข้าไปเป็นกรรม-
การสำคัญๆ ในหลาย ๆ ชุติ เช่น คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและ
สังคมแห่งชาติบ้าง คณะกรรมการปฏิรูประบบบริหารและระเบียบ

ราชการแผ่นดินบ้าง คณะกรรมการโชคาเอซบ่าง ซึ่งตอนหลังพัฒนา
มาเป็นคณะกรรมการอุตสาหกรรมหลักในชายทะเลภาคตะวันออก หรือ
คณะกรรมการกำกับนโยบายเศรษฐกิจ และที่สำคัญยิ่งคือเมื่อเข้าไป
เป็นที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีแล้ว โดยส่วนตัวของผมก็ต้องไม่ลืมภาระ
หน้าที่หลักคือการสอนหนังสือ จะเห็นว่าเทอมนี้ผมสอน 2 วิชา เพิ่ม
load ของอาจารย์ในนิต้า คือ ต้องกลับมาสอนหนังสือ ก็เรียนให้ทราบ
ตามนี้ว่าที่ปรึกษาที่ดำรงตำแหน่งอาจารย์อยู่มีบทบาทอย่างไรทั้งในทาง
หลักวิชา ในทางปฏิบัติ และเข้ากันได้กับหลักปรัชญาของนิต้า
อย่างไรบ้าง

คุณสุรพร

อยากให้อาจารย์เล่าถึงความเป็นมา องค์ประกอบและวิธีการทำงาน
คร่าว ๆ

รศ. ดร. ทินพันธุ์

สำหรับความเป็นมานั้น วันที่ที่ท่านนายกรัฐมนตรีได้รับการชาว
เสียงให้รับตำแหน่งนายกรัฐมนตรี พวกเราก็ได้รับการเชิญเข้าไปร่วม
เป็นที่ปรึกษาให้ท่าน ไม่ได้วิ่งเต้นเข้าไป เหตุผลที่รับก็ด้วยเหตุผลที่
ว่า คงจะมีโอกาสได้ทำอะไรให้เป็นประโยชน์แก่ชาติบ้านเมืองบ้างก็รับ
ต่างกันในแง่ที่ว่าถ้าพวกเราทำการวิจัย เขียนบทความลงในวารสารหรือ
หนังสือพิมพ์ก็จบเพียงแค่นั้น แต่สิ่งนี้จะถึงผู้บริหารประเทศระดับสูง
โดยตรง มีโอกาสมากขึ้นและโอกาสที่จะทำประโยชน์ให้แก่ชาติบ้าน-
เมืองจึงมีมากขึ้น

พวกเราที่มีอยู่ในคณะที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีมีอยู่ 27 คน จบ
ปริญญาเอกเกือบทุกคน เป็นข้าราชการ 24 คน เป็นนักธุรกิจ
3 คน ในจำนวนข้าราชการ 24 คน มีอาจารย์มหาวิทยาลัย 15
คน ข้าราชการในกระทรวง ทบวง กรมต่างๆ 9 คน นักวิชาการ
ในสาขาต่างๆ ดังนี้คือ นักเศรษฐศาสตร์ 9 คน นักรัฐศาสตร์

7 คน นอกนั้นเป็นนักสังคมวิทยาและอื่นๆ อีก 9 คน ทหาร 2 คน ส่วนใหญ่แล้วมาจากมหาวิทยาลัย อาจารย์นิติศาสตร์มีอยู่ 5 คนด้วยกัน อาจารย์จุฬาฯ 5 คน อาจารย์ธรรมศาสตร์ 3 คน เกษตรศาสตร์ 1 คน มหิดล 1 คน รามคำแหง 1 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการบริหารพอสมควร เป็นคนนับที่ขึ้นไป และผู้ที่อยู่ในกระทรวงทบวงกรมต่างๆ นั้นก็ระดับรองอธิบดีและอธิบดี

สำหรับผลงานที่คณะที่ปรึกษาทำมาจนกระทั่งบัดนี้มีผลงานเสนอนายกรัฐมนตรีไปประมาณ 130 ชิ้น โดยการเสนอผลงานเป็นลายลักษณ์อักษรต่อนายกรัฐมนตรี แต่เรื่องใดสำคัญจะต้องเข้าไป brief ท่านโดยตรงเลยทีเดียวทั้งคณะ 130 ชิ้นนี้มีอยู่ประมาณมากกว่า 300 เรื่อง บางชิ้นมีหลายเรื่องอยู่ในนั้น แต่ปรกติจะไม่ค่อยมีใครทราบเพราะพยายามรักษาเป็นความลับ หน้าที่ของที่ปรึกษามีแค่ศึกษาค้นคว้าวิจัยและเสนอแนะ ก็จบเพียงเท่านั้น

สำหรับตัวอย่างของงานที่สำคัญที่ได้เสนอไปแล้วท่านนายกรัฐมนตรีเห็นด้วย ถือเป็นนโยบายของชาติไปแล้ว เช่น นโยบายการพัฒนาชนบท เป็นผลงานที่คณะที่ปรึกษาภาคภูมิใจมากที่สุดทีเดียว จะเห็นว่าการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติตลอดเวลา 20 ปีที่ผ่านมา มีการพัฒนาที่ได้ผล แต่ผลนั้นส่วนใหญ่ตกอยู่กับบุคคลเพียงไม่กี่คน คนจนก็จนลง คนรวยก็รวยมากขึ้น ในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ นับเป็นก้าวแรกที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจขึ้นมา หลังจากนั้นก็ไม่มีอะไรใหม่ แต่ว่านโยบายการพัฒนาชนบทนี้เป็นก้าวอีกก้าวหนึ่ง ปัญหาพื้นฐานอย่างหนึ่งที่ต้องยอมรับก็คือ ปัญหาความยากจน มีคนจนมาก ๆ อยู่ในชนบทที่ห่างไกลถึง 11 ล้านครึ่ง อยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 6 ล้าน ในภาคเหนือ 2 ล้าน 7 แสน ภาคใต้ 1 ล้าน 8 แสน และใน

ภาคกลาง 1 ล้าน 3 แสน เรื่องนี้คณะที่ปรึกษานำเสนอท่านนายกรัฐมนตรีไป ท่านก็เห็นด้วยแล้วก็ได้แถลงเจตนารมย์ออกมาแล้ว ที่จะมี ทศวรรษของการพัฒนาชนบท และขณะนี้ท่านก็ได้นำเข้าประชุมใน คณะกรรมการกำกับนโยบายเศรษฐกิจของชาติแล้ว ก็เห็นด้วย และ เมื่อวันที่อังคารที่ 27 มกราคมที่ผ่านมา คณะรัฐมนตรีได้มีมติให้วาง ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการกำหนดพื้นที่เป้าหมายเพื่อการ พัฒนาชนบทในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 กำหนดเขตยากจนใน 37 จังหวัด ประกอบด้วย 217 อำเภอ และ 29 กิ่งอำเภอ ถ้ามีนโยบายอย่างนั้นขึ้นมาแล้ว การพัฒนาประเทศจะต้อง เปลี่ยนทิศทางไป คือเต็มมุ่งเน้นการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ แต่ เนื่องจากมีปัญหาเรื่องนั้นมาก ต้องเปลี่ยนทิศทาง คือ จะเน้นในเขต เกษตรที่ยากจนหรือเกษตรที่ด้อยพัฒนา ต่อมาก็จะให้ความสำคัญระดับ รองแก่เขตเกษตรที่มีแล้ว ส่วนเขตเกษตรที่พัฒนาแล้วจะให้ความสำคัญน้อยลง แต่ก็ไม่ได้ทอดทิ้งมุ่งในการเติบโตทางเศรษฐกิจ การเน้น ในเขตเกษตรที่พัฒนาแล้ว เพราะว่าให้ผลผลิตและผลตอบแทนสูง จึงมุ่งเน้นเรื่องนั้น ขณะเดียวกันเขตยากจนก็ถูกละทิ้ง ผมขอเรียนให้ ทราบเพียงเท่านี้

คุณสุรพร

ที่อาจารย์กล่าวทั้งหมดนี้ ให้ความรู้แก่ท่านผู้ฟังได้ดี ความจริงในเรื่องนี้อาจารย์ยังมีเรื่องอีกมากแต่เวลาจำกัด วันนี้คงให้มีโอกาสฟัง แต่เพียงเท่านี้ โอกาสหน้าจะได้เชิญมาเล่าให้มากกว่านี้อีก ผมขอขอบ คุณรศ. ดร. ทินพันธุ์ เป็นอันมากที่ได้สละเวลามาร่วมรายการ

รศ. ดร. ทินพันธุ์ ขอบคุณและสวัสดิ์ครับ

คุณสุรพร   รายการวันนี้คงจะมีเพียงเท่านี้ ถ้าหากท่านผู้ฟังมีอะไรที่จะเสนอแนะแก่ผู้จัดเพื่อจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่ท่านผู้ฟังมากที่สุด โปรดให้คำแนะนำไปที่ ฝ่ายกิจกรรมนักศึกษา เราจะเอาคำแนะนำของท่านมาปรับปรุงรายการ สำหรับวันนี้ผม สุรพร เสียนสลาย ผู้จัด ขอขอบคุณท่านผู้ฟังที่ติดตามรายการนี้มาโดยตลอด สวัสดีครับ

หมายเหตุ

คำสัมภาษณ์ในรายการรอบสถาบัน กระจายเสียงภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ วันพุธที่ 11 กุมภาพันธ์ 2524 เวลา 08.40-09.00 น. จัดโดย หน่วยกิจกรรมนักศึกษาและสโมสรนักศึกษา